

Het verschil tussen

VUILWIT, RECESSIEF WIT en DOMINANT WIT

Vuilwit of splash

Vuilwit is een hobbynaam en in het Engels heet het 'splash'. Aan die naam geef ik zelf dan ook de voorkeur want ik denk altijd 'Hoezo vuil? Die kip is schoon!'. De naam splash haalt gelijk het woordje 'wit' eruit wat verwarring geeft met de beide andere witten.

Splash is genetisch gezien puur (homozygoot dus 2 doses) blauw. Een pure kleur bestaat altijd uit 2 doses. Eentje van paps en eentje van mams. Als beiden blauw in hun genen hebben en die twee doses komen bij elkaar in een kuiken dan wordt dat kuiken homozygoot (puur) blauw. Puur blauw ziet eruit als een witte kip met hier en daar wat blauwe en zwarte veertjes. Het rood en goud blijven in zo'n kip ongewijzigd.

Blauw heet een incompleet dominant gen te zijn. Het laat zichzelf al zien als het niet compleet, 1 dosis in plaats van 2, aanwezig is. Bovendien is het blauw-gen dominant over zwart, de kleur die het verdunt. Blauw is een zwartverdunner zonder invloed te hebben op de twee soorten rood in kippen (autosomaal rood en geslachtsgebonden of sex-linked rood wat we kennen als goud en z'n tegenhanger zilver).

Kruis je een splash met willekeurig welke andere kleur als er maar zwart in zit, dan zal in de nakomelingen het zwart verdund worden tot blauw.

In Engelstalige landen worden er buff white laced = geel wit gezoomden gemaakt op basis van splash. I.p.v. dominant wit te gebruiken om al het zwart wit te maken wordt puur blauw gebruikt. Een Engelse fokker die een geel witgezoomde Wyandotte meeneemt om zijn eigen buff white laced te verbeteren krijgt dus nogal verrassende nakomelingen uit zo'n kruising.

De kleur splash is niet erkend in Nederland, in alle Engelstalige landen wel want deze kleurslag is net zo belangrijk als het (tentoonstellingen) blauw zelf omdat de splash dieren ingezet worden bij de fokkerij van blauw en dus wel degelijk een deskundige beoordeling behoeven alvorens ermee te gaan fokken. Die beoordeling (type, vorm etc) wordt dus aan de fokkers zelf overgelaten hier. Een tentoonstelling is m.i. niet alleen om bekertjes te winnen maar ook een leermoment om de eigen dieren met die van anderen te vergelijken en om div. keurmeesters hun mening te laten geven.

De letter die blauw heeft in de genetica is 'Bl' van het Engelse Blue. Hoofdletter omdat het dominant is. De tegenhanger van blauw is bl+, wat geen blauw betekent oftewel 'zwart zonder blauw'. De plus geeft aan dat het een Bankiva kleur is. Een Bankiva heeft géén blauw in z'n veren dus komt er een plusje achter.

Recessief wit

Recessief wit is zoals de naam het al zegt een recessief gen. Recessieve genen zie je alleen in de kip zitten als ze puur, dus in 2 doses, aanwezig zijn. Recessief wit is een wit dat behoorlijk sterk is. Het lekt niet zo erg als dominant wit maar is ook niet potdicht. Sommige recessief witte kippen als Cochins, Zijdehoentjes of Wyandottes willen nog wel eens wat zwart in de slagpennen hebben, meest aan de onderkant als fijne streepjes bij de nerf.

Een recessief witte kip is wat geliger van kleur dan een dominant witte kip (indien beiden met dezelfde witversterkers zijn uitgerust). Recessief wit zou in 1 dosis verantwoordelijk kunnen zijn voor het verbleken of oplichten van rood/goud in patrijs. De Engelse geneticus Carefoot stelde (1976) dat de meervoudig gezoomde Aziatisch 'geel' patrijs Wyandottes uit een hanenfoklijn in Engeland, 1 dosis recessief wit hebben. Dit bewees hij door het feit dat er een kwart witten en kwart 'rodere' dieren uit die meerzomig patrijzen vielen. Omdat er elders ook lichtere meerzomigen gefokt worden zonder dat er witten verschijnen betreft dit waarschijnlijk zijn eigen foklijn of aan hem bekende foklijnen waar inderdaad recessief wit onder kan zitten in 1 dosis. Die dieren zullen ook heel licht onderdons laten zien wat aangeeft dat recessief wit ook een verblekende werking heeft op zwart. Dat zelfde lichte goud is ook te bereiken door er een goudverdunner door te doen die wel fokzuiver is. Er zijn in de hobby geen combinatiekleuren of -patronen bekend die gemaakt zijn met recessief wit anders dan wit zelf.

Alle witte kleuren waar nog wel rood in zit zijn gemaakt met dominant wit of splash.

Recessief wit is zoals gezegd in oervorm wat geliger en een recessief witte kip zal onder invloed van ultraviolet licht (de zon) sneller geel worden. Het hangt ook af van wat er onder het recessief wit zit. Is het een gouden kip, dan zullen hanen best wel wat gelig worden in hals en zadel. Is het een zilveren kip, dan zal dit veel minder het geval zijn. Er zijn voldoende spierwitte recessief witte kippen die ook buiten niet geliger worden.

Recessief wit wordt in de genetica geschreven als 'c'. Het is verwant aan het albino gen en zou gezien kunnen als een veeralbino. De tegenhanger van 'c' is C+ want de Bankiva heeft geen recessief wit in z'n veren.

Dat namen verwarring kunnen geven is bekend. Een voorbeeld daarvan is de het woord 'wit'. Vragen als 'hoe zie ik het verschil tussen die drie?' en 'hoe weet ik met welke wit ik te maken heb?' worden veel gesteld door geïnteresseerde liefhebbers. Die kennis is nergens te vinden natuurlijk, dat moet je verteld worden en dan maar hopen dat de verteller ze 'op een rijtje' heeft.

Dominant wit

Dominant wit is een beletter of tegenhouder van kleur. Het schakelt de pigmentvormende cellen uit. Een veer zonder pigment erin is wit. Ons haar wordt ook wit als we ouder worden. Er wordt geen pigment meer gemaakt dat aan het keratine (zelfde spul als waar veren van gemaakt zijn) wordt gegeven.

Dominant wit heet dominant omdat het bij aanwezigheid kleur uitschakelt. Zoals voor elk kleurgene geldt: er moeten twee doses aanwezig zijn wil het maximaal z'n werk kunnen doen. Dominant wit heeft iets leuks, een extraatje waar we in de hobby veel mooie kleuren mee kunnen maken. Beter gezegd: we kunnen kleuren 'omdraaien'!

Dominant wit in 1 dosis houdt alleen het zwarte pigment tegen. Zo worden de geel witgezoomden/geloverden etc. gemaakt. Stop je 1 dosis dominant wit in een Bankivapatrijs kip dan zal al het zwart verdwijnen en krijg je een roodgeschouderde witte of 'wit' goud Bankiva patrijs. Het rood en goud blijven, dus als de kip goud is dan heeft deze nog wel gouden halsbehang, alleen de schachtstreep wordt wit, en de hen houdt een zalmkleurige borstpartij en de haan rood op de schouders en ook goud in het zadelbehang. Deze dominant wit truuk wordt veel toegepast. Maar als er 2 doses dominant wit in een kip zitten zal ook het rood en goud tegengehouden worden. De kip wordt helemaal wit. Uhh... theoretisch dus.

Dominant wit is een gen dat een beetje lekt. De deur naar pigmentvorming wordt dichtgedaan maar wil nog wel eens een kiertje houden. Daarom zie je zwarte spettertjes in de witte delen van zo'n omgekeerde kip. Ook is het mogelijk de werking van 2 doses (moet je een hele witte kip van krijgen) behoorlijk teniet te doen als het om rood gaat, daar is dominant iets minder effectief tegen. Stop je maar genoeg roodversterkers in een kip, dan zal deze ondanks dat ze puur (homozygoot) dominant wit is toch het rood doorlaten. Dat rood wordt flink verdund door dominant wit dus de tint zal lichter zijn dan bij 1 dosis of geen. Een homozygoot dominant witte kip die toch 'rood' laat zien is bijvoorbeeld de buff Plymouth Rock en Leghorn maar er zijn ook roodgeschouderde witten (pyle) die fokzuiver zijn. Wel is het nodig af en toe zo'n kleurslag op te frissen door er weer eens eentje zonder dominant wit doorheen te kruisen want het rood zal wel steeds lichter worden per generatie.

Dominant wit wordt in de genetica geschreven als 'I', hoofdletter i. I staat voor 'Inhibitor of colour' wat tegenhouder van kleur betekent. De tegenhanger van I is i+, wat kleur betekent, ongeacht of het rood of zwart is. Een wit patrijs heeft dus I/i+ in z'n recept want zwart wordt wel tegengehouden maar rood niet. Hij/zij is fokonzuiver voor dominant wit en zal teruggekruist moeten worden op dezelfde kleur maar dan met zwart erin wil je weer zo'n omgekeerde (zwart=wit) kip krijgen want bij I/I wordt de kip wit wat niet de bedoeling is in dat geval.

Hoe weet je nu welk wit een kip heeft?

Dat kan alleen door een testkruising te doen met de genoemde gevolgen voor het (gekleurde) nageslacht bij 1 dosis:

Bij vuilwit of splash: nakomeling wordt blauw;

Bij dominant wit: het zwart wordt wit;

Bij recessief wit: geen 'wit' effect. Er moet wel voldoende gefokt worden want niet elke wit splitst hetzelfde uit, maar zo'n 25 kuikens is voldoende.

Van alle witte kleuren en met wit gecombineerde standaardmatige kleurslagen is uit de praktijk bekend welk soort wit een ras heeft. Alleen het wit op de roodgetekende Yokohama is niet geheel duidelijk voor zover mijn kennis reikt. Er schijnt blauw uit een kruising met een Sumatra gevallen te zijn maar dat kan ook een Broodje Aap verhaal zijn. Enneh... onder een witte kip kunnen alle kleuren schuil gaan!

Hoe verhouden de 3 'witten' zich t.o.v. elkaar?

Een dominant witte kip kan ook recessief wit hebben en/of splash. Het blijft een witte kip als hij/zij puur is. Een dominant witte kip met maar 1 dosis zal rood vertonen zo dat eronder zit. Indien er 1 dosis recessief wit in zit zal het rood buffachtig, en goud zal geel worden. Het splash bij 1 dosis dominant wit 'doet' het niet want al het zwart (blauw is een verdunding van zwart) verdwijnt dan. Een splash recessief witte kip in pure vorm is wit. Een splash recessief witte kip met maar 1 dosis recessief wit zal wat lichter uitvallen omdat 1 dosis recessief wit het zwart (blauw) en rood wat opleekt. In de praktijk is dat voor ons oog niet waarneembaar.

